

حمید دهقان

گنجینه‌ی پرافتخار ایران

آشنایی با مجموعه‌ی موزه‌ی ملی ایران در تهران

اشاره

آشنا ساختن خوانندگان با هویت ایرانی - ملی، یکی از اهداف مجلات رشد است. مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی برای تحقق این هدف، از چند سال پیش با گشایش بخش «میراث ما» سعی کرده است مخاطبان خود را با گوشه‌ای از میراث فرهنگی و معنوی به جای مانده از پیشینیان آشنا سازد و در این مسیر تاکنون بناهای سترگ، آرامگاه‌ها، تفرج‌گاه‌ها و روستاهای شگفت‌انگیز ایران را معرفی کرده است. در تمامی سال‌های گذشته سعی کرده‌ایم این دسته مطالب را به گونه‌ای تنظیم کنیم که خوانندگان مجله که به‌طور عمدۀ معلم هستند، علاوه بر استفاده‌ی شخصی، در فعالیت‌های آموزشی خود نیز از محتواهای سلسله مطالب میراث ما بهره ببرند. در دوره‌ی جدید، قرار است در هشت شماره‌ی مجله، به معرفی موزه‌های کشور بپردازیم. تألیف و آماده‌سازی این سلسله مطالب، کماکان به عهده‌ی حمید دهقان، از پژوهش‌گران و روزنامه‌نگاران شناخته شده و پیشکسوت حوزه‌ی میراث فرهنگی و گردش‌گری در کشور است.

شکل‌گیری موزه در ایران بود. در سال ۱۳۰۴ شمسی آثار موجود در این موزه به تالار آیینی کاخ مسعودیه در میدان بهارستان منتقل شد. در سال ۱۳۱۲ تهیه‌ی نقشه و طرح اجرایی ساختمان موزه‌ی ایران باستان به **آندره گدار** معمار معروف فرانسوی واگذار شد.

ساختمان موزه با الهام از ساختمان طاق کسرای ایوان مداین در دوره‌ی ساسانی با نظارت آندره گدار و یاری دو معمار ایرانی، به نام استاد **مراد تبریزی** و **عباس علی معمار**، در فضایی به مساحت ۱۱ هزار مترمربع و در سه طبقه ساخته شد و در سال ۱۳۱۶ گشایش یافت.

دو موزه در یک مجموعه

در سال ۱۳۷۵ با انتقال آثار دوران اسلامی از طبقه‌ی دوم موزه‌ی ایران باستان به ساختمانی در شرق مجموعه، دو موزه‌ی ایران باستان و موزه‌ی ایران دوران اسلامی به موزه‌ی ملی ایران تغییر نام داد.

موزه‌ی ایران باستان

آثار و اشیای این موزه مربوط به هزاره‌ی هفتم پیش از میلاد تا دوران اسلامی است. کتیبه‌های سنگی، آثار سفالی، زیورها و لوح‌های گلی و نقوش برجسته، مجسمه‌های فلزی و سنگی، تابوت‌های سفالی و لعاب‌دار از عهد هخامنشیان، پارت‌ها، اشکانیان، سلوکی‌ها و ساسانیان در این موزه جمع‌آوری شده است. فضای مرکزی موزه به نمایش آثار مفرغی مانند آثار آیینی،

مجموعه‌ی موزه‌ی ملی ایران در خیابان امام خمینی (ره) تهران، ابتدای خیابان ۳۰ تیر (قوام‌السلطنه سابق) به عنوان موزه‌ی مادر کشور، دربردارنده‌ی بیشترین یافته‌های باستان‌شناسی در زمینه‌ی تاریخ، فرهنگ، هنر و تمدن ایرانی و آثار مرتبط با آن از دوران پیش از تاریخ تا دوران اسلامی است.

سرزمین ایران براساس مطالعات و پژوهش‌های باستان‌شناختی از کهن‌ترین دوره‌های پیش از تاریخ، زیست‌گاه جوامع انسانی با فرهنگ‌های متنوع بوده است. هم‌چنین هم‌جواری ایران با فرهنگ‌ها و تمدن‌های غنی و پیشرفته‌ی جهان و تنوع اقلیمی و زیست محیطی آن موقعیت خاصی را از لحاظ دارابودن آثار بی‌نظیر پدید آورده است. مجموعه‌ی موزه‌ی ملی ایران با دو موزه‌ی ایران باستان و ایران دوران اسلامی آثار افتخار برانگیز نیاکان کشورمان را به تماشا گذاشته است.

پیشینه‌ی موزه‌ی ملی

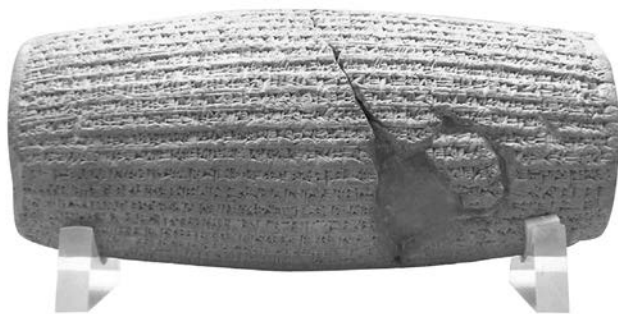
تأسیس موزه‌ی کوچکی در یکی از اتاق‌های عمارت قدیم وزارت معارف در ضلع شمالی مدرسه دارالفنون با ایده‌ی **مرتضی قلی‌خان هدایت**، ملقب به صنیع‌الدوله، نخستین گام برای

نقوش موجودات بال دار اساطیری، سرباز کمان دار و طرح گل نیلوفر و سکه های هخامنشی به نمایش گذاشته شده است. آثار ارزش مندی از کهن ترین خط محدوده ی بین النهرین که خط میخی نام دارد و مهرهایی که به منظور ثبت مالکیت صاحبان کالا با نقوش گوناگون ساخته شده، در موزه وجود دارد.

منشور کوروش در موزه ملی ایران

منشور کوروش که در موزه ملی بریتانیا نگهداری می شود، در سال ۱۳۸۹ برای نمایش در ایران، به موزه ملی امانت داده شد. در مدت هفت ماه نمایش این شاهکار تاریخی، موزه ملی ایران حال و

هوای خاصی داشت و هزاران نفر با ایستادن در صف های طولانی از این اثر افتخار آفرین دیدار کردند.

منشور کوروش روز ۲۷ فروردین ۹۰ به مکه گریگور رییس موزه ملی بریتانیا تحویل داده شد. وی هنگام تحویل منشور گفت: «منشور کوروش اهمیت منحصر به فرد برای مردم ایران دارد و یک سند کلیدی تاریخی برای جهان است.» در طی مدت هفت ماه که منشور کورش در ایران بود، بیش از دو میلیون نفر از مردم کشورمان از آن بازدید کردند.

موزه ی دوران اسلامی

ساختمان موزه ی دوران اسلامی در سمت شرقی موزه ی ایران باستان قرار دارد. آثار این موزه، مجموعه ی نفیس و متنوعی متعلق به قرون اولیه ی اسلامی تا پایان قاجاریه است.

در این موزه بیش از ۶۰۰۰ اثر شامل نسخه های خطی مانند قرآن، کتاب های علمی، تاریخی، ادبی، نقاشی، مینیاتور، سفال، فلز، شیشه، چینی، پارچه، فرش، گلیم و اشیای سنگی، قیری، چوبی، عاج، جواهر، گچبری، کاشی و آجر به نمایش گذاشته شده است. اشیای موجود در این موزه بیشتر حاصل کاوش های علمی در محوطه های شهرهای قدیمی از جمله نیشابور، ری، جرجان، گنبد کاووس، تخت سلیمان تکاب و شهرهای آذربایجان به دست آمده است. موزه ی دوران اسلامی ایران بزرگ ترین موزه ی جهان اسلام به شمار می آید.

کاربردی، ابزارهای جنگی، وسایل تزئینی و زیورآلات اختصاص دارد که از استان های لرستان، کرمانشاه و ایلام به دست آمده است.

کهن ترین ابزارهای سنگی موجود در موزه از مکان های باستانی کشف رود خراسان، گنج پر و غار دربند گیلان پیدا شده است.

در بخشی از موزه، سفال هایی به نمایش گذاشته شده که هر دوره با رنگ، نقش ها و نوع ساخت خاص همان عهد قابل تشخیص است.

ظروف سنگی منطقه ی جنوب شرقی ایران به ویژه جیرفت با نقوش متنوع و ظروف سفالی شهر سوخته ی استان سیستان و بلوچستان، مانند ظرف سفال نمایش دهنده ی صحنه های متوالی از جهش یک بز کوهی که کهن ترین بیان حرکت (پویانمایی)

در جهان شناخته می شود و نیم تنه های گلی انسان در شهداد استان کرمان از آثار مهم موجود در موزه ی ایران باستان به شمار می آیند.

پیکره ی گاو کتیبه دار، چرخ اراهه، لوله های شیشه ای، آجر نوشته ها و کلون دروازه ی به دست آمده از بنای ثبت شده ی جهانی چغازنبیل خوزستان از مهم ترین بقایای معماری ایرانی است.

آثاری از دوران حکومت مادها در «۷۰۰ سال پیش از میلاد» در غرب و شمال غرب ایران که از مکان های باستانی نوشیجان، حسلو، گودین، باباجان، قلاچی (بوکان) و زیویه کردستان به دست آمده است. در دوره ی پادشاهی کوروش در ۵۵۰ سال پیش از میلاد، هنر و صنعت مورد حمایت بسیار قرار گرفت و برای نخستین بار در زمان داریوش سکه ضرب شد. در موزه ی ایران باستان آثار حجیم کاخ های تخت جمشید و شوش، نمونه هایی از آجرهای لعاب دار با

